

BIJLAGE BIJ DE MEMORIE VAN TOELICHTING

Armoedetoets 'Tariefstructuur en tariefregulering
water'

Armoedetoets 'Tariefstructuur en tariefregulering water' – oktober 2015

INHOUD

1	Titel.....	26
2	Inleiding.....	26
3	Probleembeschrijving.....	26
4	Beleidsdoelstelling.....	28
5	Opties	28
6	Analyse van de effecten	29
6.1	(sub)Doelgroepen.....	29
6.2	Effecten op de toestand van de armoede en de positie van mensen in armoede in de maatschappij.....	31
6.2.1	Situering	31
6.2.2	Aanpak en interpretatiewijzer	32
6.2.3	(Sub)doelgroep 1 - Effecten op de klant die recht heeft op sociaal tarief.....	36
6.2.4	(Sub)doelgroep 2 : Effecten op niet-vrijstellingsgerechtigde klanten die een negatief advies tot afsluiting wegens wanbetaling ontvangen van de LAC.....	42
7	Uitvoering.....	45
8	Administratieve lasten	46
9	Handhaving.....	46
10	Evaluatie en verdere opvolging.....	46
11	Consultatie	48
11.1	Interne consultatie binnen de Vlaamse overheid	48
11.2	Externe consultatie	48
12	Contactinformatie	48
Bijlage 1	Feedback armoedeseCTOR	50
Bijlage 2	Feedback in nota VR naar aanleiding van Netwerk van juni	53
Bijlage 3	Verbruiksprofielen.....	55

1 TITEL

2 INLEIDING

Op 3 juli 2015 keurde de Vlaamse regering het Vlaamse Actieplan Armoedebestrijding 2015 – 2019 goed. Daarin is een lijst opgenomen met regelgevende dossiers waarvoor de Vlaamse regering beslist om een armoedetoets op te maken. De aanpassing van de tariefstructuur voor de integrale waterfactuur en het uitwerken van tariefregulering voor drinkwater is opgenomen in deze lijst.

Bij de eerste principiële goedkeuring van het dossier besliste de Vlaamse regering om verder te werken aan de armoedetoets over dit dossier.

Het huidige proces om tot de armoedetoets voor dit regelgevende dossier te komen, moet beschouwd worden als een verderzetting van lopende overlegtraject over sociale aspecten van de waterfactuur.

3 PROBLEEMBESCHRIJVING

Het decreet van 24 mei 2002 betreffende water bestemd voor menselijk aanwending - het drinkwaterdecreet – beoogt een duurzame watervoorziening en een duurzaam watergebruik. Deze hebben als doel de bescherming van het milieu, waarbij de bescherming van de volksgezondheid door het verzekeren van de levering van een optimale hoeveelheid drinkwater prioritair is en waarbij rekening gehouden wordt met sociale en economische aspecten.

Specifiek op het vlak van economische en sociale aspecten geeft het drinkwaterdecreet aan de Vlaamse Regering het mandaat om nadere regels te bepalen met betrekking tot de tariefstructuren, met betrekking tot de levering van een hoeveelheid gratis water, en om openbare dienstverplichtingen op te leggen aan de exploitanten die betrekking kunnen hebben op het nemen van maatregelen van sociale aard.

Op vlak van de tariefstructuur werd tot op heden beperkt uitvoering gegeven aan de bepalingen van het drinkwaterdecreet door eind 2013 bepalingen op te nemen in het besluit van 8 april 2011 houdende bepalingen van rechten en plichten van de exploitanten van een openbaar waterdistributienetwerk en hun klanten met betrekking tot de levering van water bestemd voor menselijke consumptie, de uitvoering van de saneringsverplichting en het algemeen waterverkoopreglement (het AWVR). De regels met betrekking tot de levering van een hoeveelheid gratis water werden eerder uitgewerkt via het besluit van 13 december 2002 houdende reglementering inzake de kwaliteit en levering van water bestemd voor menselijke consumptie waarbij elke gedomicilieerde inwoner recht heeft op 15 m³ gratis drinkwater.

Met het ontwerp van decreet wil de Vlaamse Regering een uniforme tariefstructuur voor Vlaanderen invoeren voor de integrale waterfactuur.

Met de zesde staatshervorming werd het Vlaamse Gewest vanaf 1 juli 2014 bevoegd voor de regeling van de prijzen in de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de gewesten en de gemeenschappen behoren. Hiermee komt onder meer de prijscontrole van drinkwater, die de federale overheid tot dan uitvoerde, over. Met het ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen inzake omgeving, natuur en

landbouw en energie ('het verzameldecreet'), principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 12 juni 2015 (VR 2015 1206 DOC.0590), worden in het decreet betreffende water bestemd voor menselijke aanwending van 24 mei 2002 ('het decreet') bepalingen ingevoegd inzake tariefregulering. Het ontwerp van besluit voert de nadere regels met betrekking tot de tariefreguleringsmethode, de inhoud en de modaliteiten van de aanvraag en van het beroep en de bekendmaking van tariefwijzigingen aan de abonnees in. Ook de uitvoering van een aantal andere bepalingen van het decreet wordt verder vormgegeven in dit uitvoeringsbesluit.

Zowel in het ontwerp van decreet als het ontwerp van besluit vormt armoede niet de voornaamste maatschappelijke focus. In beide is er echter een relatie met armoede en armoedebestrijding. Toegang tot drinkwater en sanering is immers een menselijke basisbehoefte waarbij te allen tijde gewaakt moet worden dat deze voor alle bevolkingsgroepen verzekerd blijft.

Het verzekeren van de toegang tot de openbare watervoorziening en sanering voor alle groepen uit onze samenleving was ook tijdens de vorige regeerperiode een beleidsprioriteit. Om een antwoord te bieden aan het stijgend aantal klanten die moeilijkheden hebben met de betaling van de waterfactuur en het stijgend aantal afsluitingen, werden een aantal relevante sociale openbare dienstverplichtingen en een sociale correctie op de drinkwatercomponent van de integrale waterfactuur ingevoerd. In de vorige legislatuur vonden op verschillende momenten consultaties plaats rond de thematiek waterarmoede.

In die zin kan deze armoedetoets verder bouwen op de bouwstenen die de vorige legislatuur reeds vorm gekregen hebben.

Voorliggende regelgevingdossiers geven uitvoering aan onderstaande bepalingen uit het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019:

- "In het kader van de met de zesde staatshervorming overgedragen tarifaire bevoegdheden schaffen we met ingang van 1 januari 2016 de 'gratis' kWh elektriciteit en de 'gratis' m³ water af,
- Voeren we tezelfdertijd voor waterafvoer en –zuivering een vaste vergoeding in die gepaard gaat met een vermindering van de variabele vergoedingen voor waterlevering en waterafvoer en –zuivering en verminderen we tezelfdertijd beide vaste vergoedingen in verhouding tot het kindertal of de gezinsomvang.
- De kosten van waterwinning, -afvoer en -zuivering moeten in de prijs worden doorgerekend volgens het beginsel dat de vervuiler betaalt en met voldoende prikkels om verspilling tegen te gaan en met sociale correcties voor beschermde klanten en aandacht voor de competitiviteit en de concurrentiepositie van bedrijven.
- Ter beperking van de administratieve lasten voor ondernemingen maken we werk van een elektronische aangifte en een integrale en transparante factuur".

Beide dossiers hebben tevens ook een relatie met het VAPA 2015-2019, waarin ook een aantal acties specifiek met betrekking tot water en armoede opgenomen zijn. Onderstaande actiefiches uit het VAPA 2015-2019 zijn hierbij belangrijk om te vermelden:

- Actiefiche 08_08_01: Opvolgen en evalueren van het Algemeen Waterverkoopreglement met aandacht voor mensen in armoede.
- Actiefiche 08_08_03: Betaalbare waterfactuur ook voor mensen in armoede.

Op 17 juli 2015 verleende de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan beide dossiers. De Vlaamse Regering oordeelde dat de effecten van het voorliggende principiële goedgekeurde beleid op armoede nader moeten worden getoetst, dit in parallel met het inwinnen van advies bij de strategische adviesraden. Op 18 september 2015 werd het dossier, na aanpassingen op basis van het advies van de SERV en Minaraad en van de WaterRegulator, een tweede maal principiële goedgekeurd door de Vlaamse Regering waarna het voor advies voorgelegd wordt aan de Raad van State.

4 BELEIDSDOELSTELLING

De hoofddoelstelling van de voorliggende regelgevingsdossiers is het tot stand brengen van meer uniformiteit zowel op het vlak van tariefstructuur als tariefbepaling tussen de verschillende drinkwatermaatschappijen. Het bekomen van meer transparantie is eveneens een belangrijke doelstelling van het beoogde beleid. Armoedebestrijding is hierbij een belangrijke neven-doelstelling gelet op het uitgangspunt van het drinkwaterdecreet en de reeds genomen en geplande engagementen in kader van het armoedebestrijdingsbeleid (o.a VAPA 2015-2019, Project Water en Armoede van Samenlevingsopbouw Provincie Antwerpen).

5 OPTIES

Voor de beide regelgevingsdossiers werd geen reguleringssimpactanalyse gemaakt omwille van de beperkte beleidsruimte: de krijtlijnen van het beoogde beleid werden immers reeds in het Vlaams regeerakkoord 2014-2019 opgenomen. Deze zijn:

- afschaffing gratis water;
- vaste vergoeding voor waterafvoer en sanering;
- vermindering van de variabele vergoeding voor waterlevering, waterafvoer en zuivering;
- vermindering van vaste vergoeding voor waterlevering en zuivering in functie van kindertal of gezinsomvang;
- uniforme tariefstructuur over de watermaatschappijen;
- voldoende stimulans voor duurzaam watergebruik met aandacht voor beschermde klanten en grootverbruikers.

Dit neemt niet weg dat er binnen deze krijtlijnen alsnog verschillende scenario's werden bekeken op het vlak van vastrecht (omvang, omvang kind- of gezinscorrectie) en variabele vergoeding (dubbel en enkelvoudig variabel tarief). Uitgangspunt bij deze scenario-berekeningen was budgetneutraliteit per watermaatschappij ten opzichte van de geraamde inkomsten uit de waterfactuur voor elk van de componenten van de integrale waterfactuur. Voor een beschrijving van de scenario's die werden doorgerekend, verwijzen we naar de bisnota (VR 2015 1707 DOC.0882/1BIS) aan de leden van de Vlaamse Regering bij de 1ste principiële goedkeuring.

De bepalingen in het ontwerpbesluit die betrekking hebben op het tariefreguleringsmodel zijn niet relevant voor de scenarioanalyse gelet op het uitgangspunt van budgetneutraliteit.

De Vlaamse regering weerhield scenario 3 DW50-10 BG 20-4 G30-6 dubbel 30+30 2015:

Algemeen voor gezinnen/huishoudelijke activiteiten (op jaarbasis :

- vast recht drinkwater : 50 €/wooneenheid of watermeter - 10 €/gedomicilieerde
- variabele prijs drinkwater:
 - 1ste tariefschijf aan laag tarief: 30m³ / wooneenheid + 30 m³ / gedomicilieerde
 - 2de tariefschijf aan dubbel tarief: elk hoger verbruik
- vast recht sanering: 50 €/wooneenheid of watermeter - 10 €/gedomicilieerde waarbij
 - Bovengemeentelijk: 20 € - 4 € / gedomicilieerde Gemeentelijke: 30 € - 6 € / gedomicilieerde
- variabele prijs sanering: zowel gemeentelijk als bovengemeentelijk
 - 1ste tariefschijf aan laag tarief: 30m³ / wooneenheid + 30 m³ / gedomicilieerde
 - 2de tariefschijf aan dubbel tarief: alle bijkomende verbruik

Correctie omwille van sociaal-economische redenen:

- Sociaal tarief voor rechthebbenden klanten (individuele bemetering): 25% van het tarief voor zowel het vastrecht als de variabele prijs voor zowel deel drinkwater als delen sanering
- Compensatie voor rechthebbende verbruikers (collectieve bemetering): deze heeft als waarde 75% van het van toepassing zijnde vast recht en 75% van het variabel tarief vermenigvuldigd met 30 m³ per gedomicilieerde

Dit scenario met 30m³ per wooneenheid en 30m³ per gedomicilieerde werd gekozen om te vermijden dat kleinere gezinnen, die een verhoogd armoederisico hebben, benadeeld worden. Deze zouden immers zonder het invoeren van dergelijke forfait per wooneenheid sneller een verbruik boven de schijfgrens hebben.

6 ANALYSE VAN DE EFFECTEN

6.1 (sub)Doelgroepen

Op het VPAO van 8 augustus 2015 werd de aanpak voor de opmaak van de armoedetoets voor het tariefdossier besproken. Tijdens dit overleg werd gesteld dat het wenselijk is om de situatie voor de doelgroep 'kansarmen' beter in kaart te brengen. De algemene scenariografieken die reeds beschikbaar werden gesteld bij de 1ste principiële goedkeuring laten niet toe om het effect op de doelgroep in te schatten. Informatie over het reële verbruikspatroon van de doelgroep ontbreekt en zou moeten worden verzameld in kader van de armoedetoets.

Er werd beslist om de volgende (sub)doelgroepen te onderscheiden :

- Het voorstel van decreet voorziet in een sociaal tarief voor een groep van rechthebbende klanten¹. Deze groep van gerechtigden vormt dus een specifieke doelgroep die in het kader van de verdere

¹ Iemand is rechthebbende indien hij/zij **geniet** van volgende tegemoetkomingen :

analyse in beschouwing wordt genomen. Zij ontvangen immers een korting van 75% op de integrale waterfactuur (= sociaal tarief van 25%). De groep van rechthebbenden wordt in het voorstel t.o.v. de huidige vrijstellingsgerechtigden niet gewijzigd. Het huidig systeem van compensaties blijft behouden. Vanuit de opbouw van het ontwerp van regelgeving kan deze groep als een aparte subdoelgroep worden beschouwd. Voor deze doelgroep wordt een analyse gemaakt voor zowel de volledige doelgroep, als voor de onderscheiden groepen rechthebbenden (bejaarden, OCMW, handicap).

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal in 2013 toegekende vrijstellingen en compensaties van bovengemeentelijke bijdrage per subdoelgroep. Een vrijstelling wordt verleend aan een rechthebbende die zelf klant is of waarvan een lid van het gezin klant is. Verbruikers die in principe recht hebben op een vrijstelling, maar zelf geen klant zijn omwille van een situatie van collectieve bemetering, ontvangen een compensatie. In het kader van deze armoedetoets kan dus enkel met de groep van vrijstellingsgerechtigde worden gewerkt.

In totaal ontvangen 223.503 'gezinnen' een sociale korting op de integrale waterfactuur. Rekening houdende met een gemiddelde gezinssamenstelling van 2.36 (FOD, Economie, cijfer 2011) worden in totaal 527.467 Vlamingen financieel ondersteunt bij de betaling van de integrale waterfactuur. Het aantal personen onder de armoederisicodrempel bedraagt in 2013 680.000 (Vlaamse Armoedemonitor, 2015). Hoewel de relatie tussen de beide groepen niet eenduidig kan worden gelegd, kan er worden aangenomen dat gelet op de groepen die in aanmerking komen voor een sociale correctie, de overlap tussen beide groot is. Een koppeling van beide cijfers geeft dan ook een indicatie van het bereik van de sociale correctie. Deze koppeling geeft dus aan dat wellicht het overgrote deel, 78%, van de groep van personen onder de armoederisicodrempel bereikt wordt met de sociale correctie.

	(Pensioen)	(OCMW)	(Handicap)	(OCWM, Pensioen en Handicap)
Aantal vrijstellingen	22.898	17.546	119.735	160.179
Aantal compensaties	13.839	7.330	42.155	63.324

Bron: VMM, jaarlijkse geaggregeerde rapportering van de watermaatschappijen EnT

- 1° het gewaarborgd inkomen voor bejaarden volgens de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden of de inkomensgarantie voor ouderen volgens de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen;
- 2° het leefloon of levensminimum, toegekend door het O.C.M.W. met toepassing van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, respectievelijk van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun, verleend door de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn;
- 3° de inkomensvervangende tegemoetkoming voor personen met een handicap volgens de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap;
- 4° de tegemoetkoming hulp aan bejaarden volgens de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap;
- 5° de integratietegemoetkoming voor personen met een handicap volgens de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap.

- Een 2de (sub)doelgroep onderscheiden voor deze toets zijn de klanten die geen recht hebben op sociaal tarief of compensatie waarvoor een aanvraag voor afsluiting wegens wanbetaling werd ingediend bij de Lokale Adviescommissie (LAC) en waarvoor de LAC een negatief advies tot afsluiting uitbracht². Deze klantengroep die geen recht heeft op een sociaal tarief of compensatie is erg divers en bevat dus ook klanten met een inkomensbeperking, een schuldenproblematiek, etc waarvoor armoede een feit is of een reële bedreiging vormt. Rekening houdend met de beschikbare gegevens werd beslist om de klanten met een LAC-dossier voor afsluiting wegens wanbetaling die een negatief advies tot afsluiting kregen, eveneens te weerhouden als aparte subdoelgroep. Het gaat hier om klanten die om welke reden dan ook, niet meer in staat zijn de waterfactuur te betalen en waar de LAC op basis van een sociaal vooronderzoek oordeelt dat een afsluiting omwille van sociale redenen niet wenselijk is. Het is dus een groep klanten waarvoor het relevant is te evalueren welke impact het vooropgestelde beleid zal hebben.

Aan de verschillende drinkwatermaatschappijen werd gevraagd om voor deze subdoelgroep de verbruiksgegevens over te maken. Met uitzondering van IWVB en VIVAQUA werden van alle drinkwatermaatschappijen gegevens bekomen. In totaal was het mogelijk om 1661 individuele dossier in rekening te nemen.

6.2 Effecten op de toestand van de armoede en de positie van mensen in armoede in de maatschappij

6.2.1 Situering

Bij het uitwerken van de regelgeving werden verschillende scenario's bekeken rekening houdende met de bepalingen uit het Vlaams regeerakkoord. Voor elke van deze scenario's werd geëvalueerd wat er zou wijzigen t.o.v. de huidige situatie voor een aantal typische gezinnen met een hoog, gemiddeld, laag en extra laag verbruik. Op een VPAO op 26 juni 2015, in uitvoering van de armoedetoets over dit dossier, kwamen deze scenario's reeds aan bod.

Hoewel deze scenario-analyses toelaten een algemeen beeld te krijgen over eventuele verschuivingen in de positieve of negatieve zin, werd tijdens het VPAO van 26 juni 2015 opgemerkt dat het lastig is om de impact op mensen in armoede in te schatten. Hiervoor is het nodig om de verbruiksgegevens en gezinssamenstelling te kennen van mensen in armoede. Daarnaast werd eveneens opgemerkt dat het ter beschikking hebben van hemelwater, grondwater of een andere waterbron een belangrijke factor is.

Om een beter beeld te krijgen van de invloed van de nieuwe tariefstructuur op mensen in armoede, wordt in deze effectenanalyse op basis van een profiel van het waterverbruik van de weerhouden (sub)doelgroepen op een kwalitatieve wijze nagegaan waar de (sub)doelgroep zich situeert. Waar relevant en mogelijk werd nog een bijkomende analyse uitgevoerd.

Hierbij werd telkens gewerkt met het door de Vlaamse Regering weerhouden scenario:

² Voor deze klanten oordeelt het LAC dat er NIET tot afsluiting overgegaan mag worden na een sociaal vooronderzoek.

- Scenario 3: DW50-10 BG20-4 G 30-6 -10 dubbel 30+30 2015.

6.2.2 Aanpak en interpretatiewijzer

Voor deze analyse worden telkens reële verbruiksgegevens (facturatiejaar 2013), afkomstig uit de beschikbare rapporteringen of uit specifieke bevestigingen bij de watermaatschappijen gebruikt. De individuele data worden aan een bepaalde categorie gekoppeld op basis van:

- Het (berekend) jaarleidingwaterverbruik
- Het aantal gedomicilieerden

De indeling van de abonnees in verbruiksklasse (zeer laag, laag, gemiddeld en hoog waterverbruik) gebeurde, als volgt:

	1-persoonsgezin	2-persoonsgezin	3-persoonsgezin	4-persoonsgezin	4+-persoonsgezin
Extra laag verbruik	25	38	53	65	79
Grens tussen extra laag en laag verbruik	30	46	64	78	95
Laag verbruik	34	53	74	90	110
Grens tussen laag en gemiddeld verbruik	42	65	90	110	134
Gemiddeld verbruik	49	76	106	129	157
Grens tussen gemiddeld en hoog verbruik	57	89	124	151	183
Hoog verbruik	65	101	141	172	209

De grenzen zijn hierbij vastgelegd als het gemiddelde van het typisch verbruik van de gebruikstypes in de bis-nota (bv typische 1-persoonsgezin met zeer laag verbruik verbruikt 25 m³/jaar, typisch 1-persoonsgezin met laag verbruik verbruikt 34 m³/jaar; grens voor indeling abonnees tot zeer lage verbruiksklasse is 30 m³/jaar (zijnde gemiddelde van 25 en 34 m³/jaar).

De spreiding van de gezinsgroottes over de (sub)doelgroepen wordt in onderstaande tabellen meegeven:

Subdoelgroep vrijstellingsgerechtigde klanten

Gezinstype	Vrijstellingen (pensioen)	Vrijstellingen (OCMW)	Vrijstellingen (Handicap)	Totaal
1-persoonsgezin	59%	31%	37%	39%
2-persoonsgezin	29%	19%	36%	33%
3-persoonsgezin	5%	17%	16%	15%
4-persoonsgezin	3%	14%	6%	6%
4+-persoonsgezin	4%	20%	5%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%

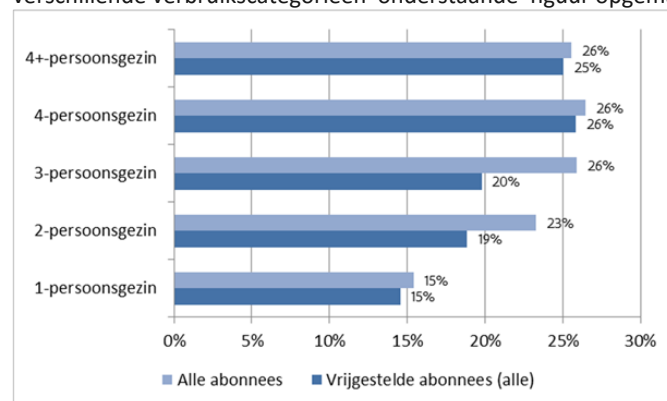
Bron: VMM -Waterboeken 2013

Subdoelgroep LAC-klanten

Gezinstype	LAC-klanten %
1-persoonsgezin	21%
2-persoonsgezin	17%
3-persoonsgezin	18%
4-persoonsgezin	19%
4+-persoonsgezin	25%
Totaal	100%

Bron : uitgezuiverde lac-lijst dwm

Op basis van bovenstaande tabellen worden voor de verschillende (sub)doelgroepen en voor de verschillende verbruikscategorieën onderstaande figuur opgemaakt die in bijlage 2 worden opgenomen.

Bron : VMM, waterboeken 2013

Deze figuur geeft de spreiding van abonnees uit de (sub)doelgroep over de in de scenariografieën weerhouden 'type-klanten' weer. Analoge informatie voor alle abonnees is eveneens in de figuur opgenomen. Concreet geeft bovenstaande figuur aan dat van alle abonnees met meer dan 4 gedomicilieerden 26% een gemiddeld verbruik ($\geq 134 \text{ m}^3/\text{jaar}$ en $< 183 \text{ m}^3/\text{jaar}$) kent, voor alle vrijgestelde abonnees met meer dan 4 personen kent 25% een gemiddeld verbruik. Deze figuren laten toe om na te gaan in welke mate het verbruikspatroon van de weerhouden (sub)doelgroepen verschilt van de algemene klant.

Rekening houdende met de informatie over de spreiding van de gezinsgrootte en het aantal klanten binnen de (sub)doelgroep is het mogelijk om na te gaan welke % van de (sub)doelgroep zich in welke situatie uit de doorgerekende scenariografieken bevindt. Het resultaat wordt weergegeven in een kruistabel voor elke (sub)doelgroep. Onderstaand voorbeeld van kruistabel geeft aan dat 20% van de klanten die horen tot de betreffende (sub)doelgroep zich in de type-situatie ' gezinsgrootte 1, zeer laag verbruik' bevinden.

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verbruikspatroon (% t.o.v. totaal aantal)			
	gemiddeld	Hoog	laag	zeer laag
1	6	6	8	20
2	5	5	7	17
3	2	2	3	8
4	1	1	1	3
4+	1	1	1	3

Via de verschillende beschikbare scenariografieken (gemiddeld, hoog, laag en zeer laag verbruik) voor het weerhouden scenario kan vervolgens worden geëvalueerd wat voor elke combinatie van verbruik en gezinsgrootte de evolutie ten opzichte van de huidige aanrekening van het waterverbruik is voor een :

- GROEN : betalen minder t.o.v. de huidige situatie
- ORANJE: betalen exact evenveel
- ROOD : betalen meer t.o.v. de huidige situatie

De grootte van de evolutie kan op basis van de verschillende scenariografieken eveneens worden begroot, uitgedrukt als % toename of % afname ten opzichte van de huidige aanrekening.

Naast bovenstaande analyse is eveneens wenselijk om na te gaan hoe de gesimuleerde 'type-jaarfacturen' zich verhouden tot het beschikbaar inkomen van de klant. Hiervoor werd gebruik gemaakt van relevante geldende maximale uitkeringsbedragen. Deze analyse werd uitgevoerd voor de rechthebbende op een leefloon, de rechthebbende op een gewaarborgd inkomen voor bejaarden en voor de inkomensvervangende tegemoetkoming omwille van een handicap. Voor de integratietegemoetkoming en de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden past de uitkering het loon of inkomen bij waardoor een dergelijk analyse niet kan worden gemaakt.

Het is van belang te benadrukken dat in bovenstaande analyse steeds gewerkt wordt een gemiddelde voor Vlaanderen voor de verschikkende type-gezinnen. Dit gemiddelde zal afwijken van de realiteit van elke individuele abonnees. Zo variëren de tarieven/structuren voor drinkwater per watermaatschappij en zal dus ook de impact variëren per watermaatschappij.

Leefloon	Bedrag	per jaar
Alleenstaande persoon	netto	10.004,54 €
Persoon die samenwoont en met een gezin ten zijnen laste	netto	13.339,39 €

Gewaarborgd inkomen voor bejaarden		
	Bedrag	per jaar
Alleenstaande	bruto	12.383,16 €
Gehuwde of samenwonende	bruto	8.255,40 €

Inkomensvervangende tegemoetkoming omwille van een handicap		
	Bedrag	per jaar
Alleenstaande	netto	10.009,56 €
Persoon die een huishouden vormt of één of meerdere kinderen ten laste heeft	netto	13.346,08 €

Bron cijfers <http://www.armoedebestrijding.be/cijfersminimumuitkeringen.htm>

Voor de subdoelgroep 'LAC-klanten' kan een inschatting worden gemaakt van het jaarlijks beschikbaar inkomen op basis van beschikbare cijfers uit het Huishouden Budget Onderzoek van de FOD Economie. Het 'Gemiddeld equivalent beschikbaar inkomen' lag in 2012 op 36.163€. Rekening houdend met de typiciteit van de subdoelgroep (negatief advies voor afsluiting wegens wanbetaling) is een toetsing aan een lagere waarde wellicht meer representatief. Concreet worden voor de subdoelgroep LAC-klanten rekening gehouden met de volgende inkomens:

- Gemiddeld equivalent beschikbaar inkomen : 36.163 €
- Gemiddelde van de 10-20-30 deciel waarden van dit gemiddelde equivalent: 11.580 €

Gemiddeld equivalent jaarlijks beschikbaar inkomen	
Deciel	2012
10	€ 8.904
20	€ 12.013
30	€ 13.825
40	€ 15.516
50	€ 17.431
60	€ 19.498
70	€ 21.681
80	€ 24.025
90	€ 27.458
100	€ 36.163

Gemiddelde : 11.580 €

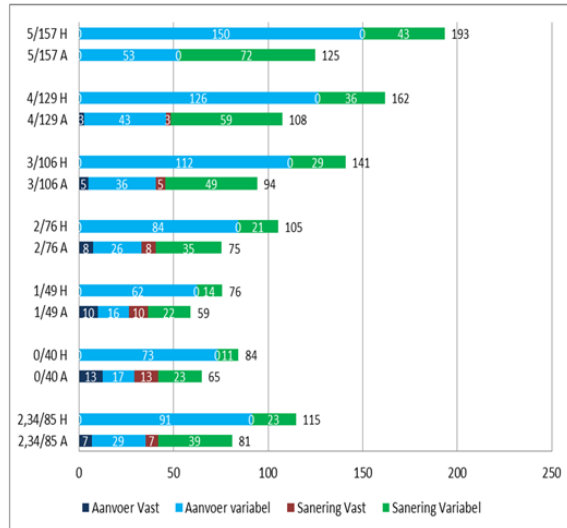
(bron: FOD Economie HBO 2012)

6.2.3 (Sub)doelgroep 1 - Effecten op de klant die recht heeft op sociaal tarief

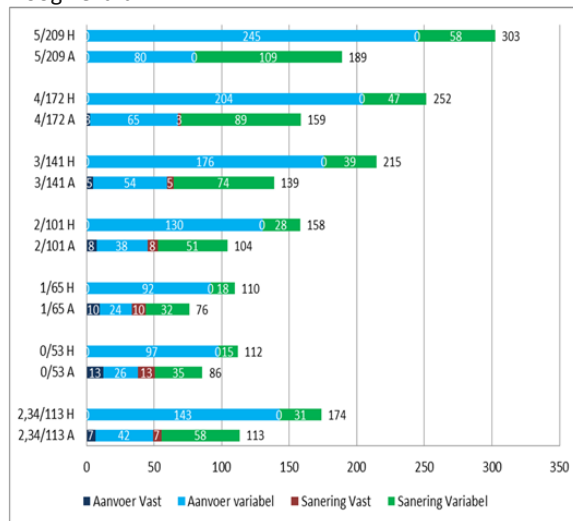
Zoals eerder aangegeven vormt de groep van klanten die in aanmerking komen voor een sociaal tarief een belangrijk doelgroep voor de armoedetoets. Zowel een analyse voor de totaliteit van de groep als voor de verschillende categorieën: bejaarden, OCMW-tegemoetkoming, handicap.

6.2.3.1 Scenariografiek : DW50-10 BG20-4 G 30-6 -10 dubbel 30+30 2015 MET sociale correctie 75% (Bron Vito-2015)

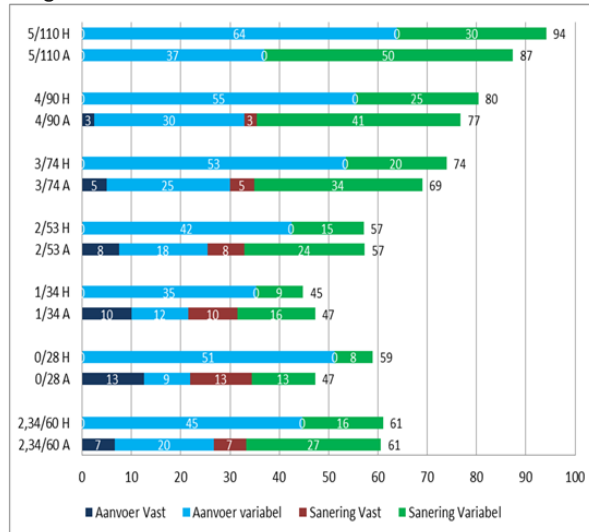
Gemiddeld verbruik

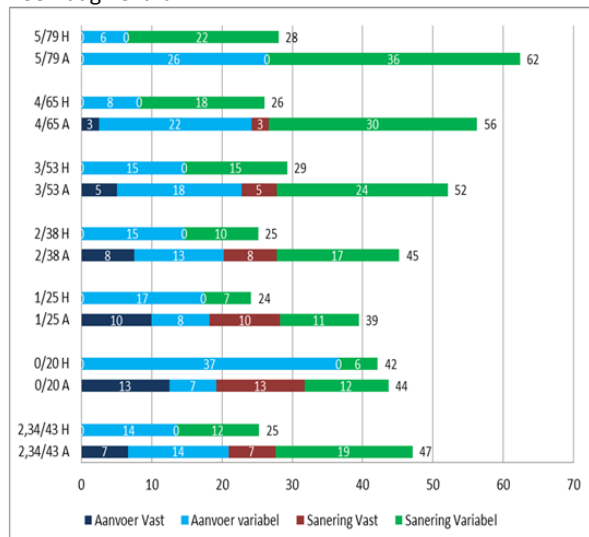
Hoog verbruik

Laag verbruik

Zeer laag verbruik

6.2.3.2 Effecten op de vrijstellingsgerechtigde klant (in totaliteit)

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verbruikspatroon (% t.o.v. totaal aantal)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	6	6	8	20
2	5	5	7	17
3	2	2	3	8
4	1	1	1	3
4+	1	1	1	3

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	% afname (groen) of toename (rood) van de waterfactuur t.o.v. huidige situatie			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	22	31	4	63
2	29	34	0	80
3	33	35	7	79
4	33	37	4	115
4+	35	38	7	121

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verschil op de jaarfactuur (€/jaar)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	-17	-34	+2	+15
2	-30	-54	0	+20
3	-47	-76	-5	+23
4	-54	-93	-3	+30
4+	-68	-114	-7	+34

6.2.3.3 Effecten op rechthebbende op een leefloon

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verbruikspatroon (% t.o.v. totaal aantal)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	5	9	6	9
2	3	6	4	6
3	3	5	4	5
4	2	4	3	4
4+	3	6	4	6

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Aandeel toekomstige waterfactuur t.o.v. nettobedragen voor het leefloon (%)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	0,6	0,8	0,5	0,4
2	0,6	0,8	0,4	0,3
3	0,7	1,0	0,5	0,4
4	0,8	1,2	0,6	0,4
4+	0,9	1,4	0,6	0,5

6.2.3.4 Effecten op de rechthebbende op een tegemoetkoming omwille van een handicap

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verbruikspatroon (% t.o.v. totaal aantal)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	6	5	8	19
2	5	5	8	18
3	2	2	3	8
4	1	1	1	3
4+	1	1	1	3

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Aandeel toekomstige waterfactuur t.o.v. nettobedragen inkomensvervangende tegemoetkoming (%)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	0,6	0,8	0,5	0,4
2	0,6	0,8	0,4	0,3
3	0,7	1,0	0,5	0,4
4	0,8	1,2	0,6	0,4
4+	0,9	1,4	0,7	0,5

Opmerking: voor de integratietegemoetkoming en de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden kan een analyse niet worden uitgevoerd.

6.2.3.5 Effecten op personen met een gewaarborgd inkomen voor bejaarden

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verbruikspatroon (% t.o.v. totaal aantal)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	8	7	12	32
2	4	3	6	16
3	1	1	1	3
4	0	0	1	2
4+	1	0	1	2

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Aandeel toekomstige waterfactuur t.o.v. brutobedrag gewaarborgd inkomen (%)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	0,5	0,6	0,4	0,3
2	0,9	1,3	0,7	0,5
3	1,1	1,7	0,8	0,6
4	1,3	1,9	0,9	0,7
4+	1,5	2,3	1,1	0,8

6.2.3.6 Vaststellingen

Wanneer de totaliteit van de vrijstellingsgerechtigde klanten in beschouwing wordt genomen, zien we dat de voorgestelde tariefstructuur voor meer dan de helft van de klanten (58%) in meer of mindere mate als 'negatief' kan worden beschouwd in vergelijking met de huidige situatie. Opvallend is de grote groep van klanten die in de categorie '1 gedomicilieerde – zeer laag verbruik' (20%) of in de categorie '2 gedomicilieerde – zeer laag verbruik' vallen (17%).

De analyse voor de rechthebbende op een leefloon toont dat er in deze groep een vrij algemene spreiding is over alle categorieën. De nieuwe tariefstructuur is voordelig voor zo'n 57 % van de groep van klanten die recht hebben op een leefloon.

Voor de rechthebbende op een tegemoetkoming omwille van een handicap en de personen met een gewaarborgd inkomen voor bejaarden is het beeld anders. In beide gevallen valt op dat de spreiding over de verschillende categorieën niet gelijk is. Voor beide groepen valt het hoge percentage op voor de 1 of 2-persoonsgezinnen met hetzij een laag tot zeer laag verbruik. Voor 59 % van de rechthebbenden op een tegemoetkoming omwille van een handicap is de nieuwe tariefstructuur als nadelig te beschouwen. Voor de groep van rechthebbenden op een gewaarborgd inkomen voor bejaarden gaat het over 67%.

Op basis van de doorgerekende scenario's is het mogelijk om de grootte van het 'nadeel' in te schatten voor de rechthebbenden op een tegemoetkoming omwille van een handicap en de personen met een gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Voor beide groepen zijn hier vooral de 1 of 2-persoonsgezinnen met een zeer laag verbruik relevant gelet op hun aandeel in de totaliteit van de groep. Voor de 1-persoonsgezinnen met een zeer laag verbruik stijgt de jaarlijkse waterfactuur met 63% tot 39€, voor de 2-persoonsgezinnen met een zeer laag verbruik met 80% tot 45€.

Een koppeling aan de inkomens is voor elke groep relevant. Algemeen kan worden vastgesteld dat het aandeel van de toekomstige jaarlijkse waterfactuur ten opzichte van het inkomen steeds laag tot erg laag is en onder de 1,7% ligt³. Voor een alleenstaande rechthebbende op een gewaarborgd inkomen voor bejaarden met een zeer laag verbruik bedraagt de jaarlijkse waterfactuur 0.3% van het jaarlijks brutobedrag van de uitkering. Voor de alleenstaande rechthebbende op een tegemoetkoming omwille van een handicap bedraagt dit 0.3% van het maximale nettobedrag van de inkomensvervangende tegemoetkoming.

Het aandeel van het inkomen voor de begunstigde abonnees met zeer laag waterverbruik, waarvoor de stijging t.o.v. de huidige waterfactuur het grootst is, ligt het laagst: van 0,3 tot 0,8 procent van het geraamde inkomen.

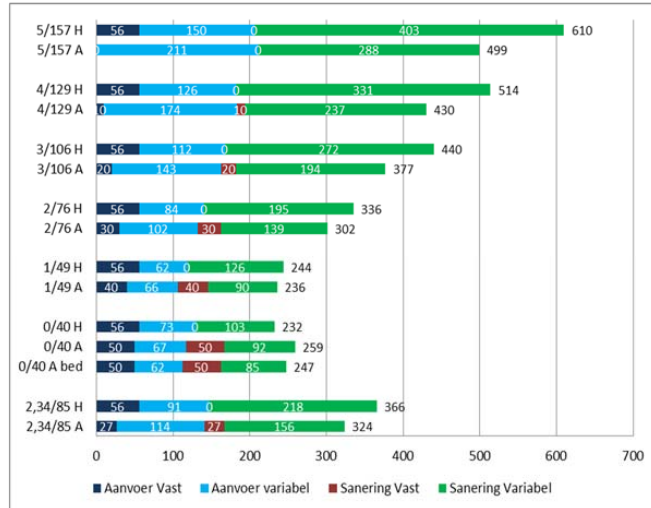
De bovenstaande analyse toont aan dat de sociale correcties die worden voorgesteld wel degelijk werken en ervoor zorgen dat de kost voor het watergebruik voor de rechthebbende sterk wordt gedrukt.

³ Opmerking: voor de 4+-gezinnen met een hoog verbruik bij de categorie rechthebbende op een gewaarborgd inkomen voor bejaarden ligt dit op 2.3%. De typering van de verbruikspatronen toont echter aan dat er in 2014 geen klanten waren in deze categorie.

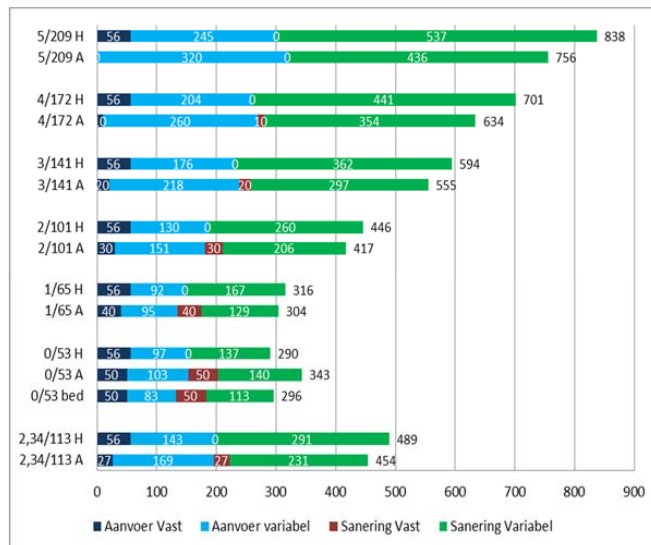
6.2.4 (Sub)doelgroep 2 : Effecten op niet-vrijstellingsgerechtigde klanten die een negatief advies tot afsluiting wegens wanbetaling ontvangen van de LAC

6.2.4.1 Scenariografiek : DW50-10 BG20-4 G 30-6 -10 dubbel 30+30 2015 ZONDER sociale correctie 75% (Bron Vito-2015)

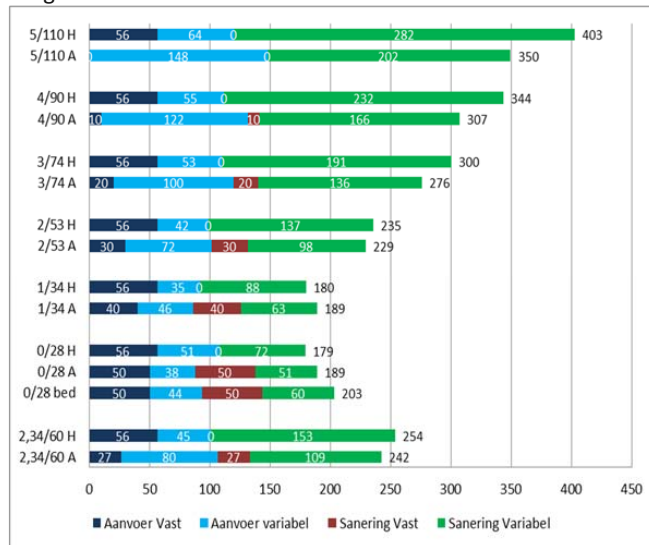
Gemiddeld verbruik

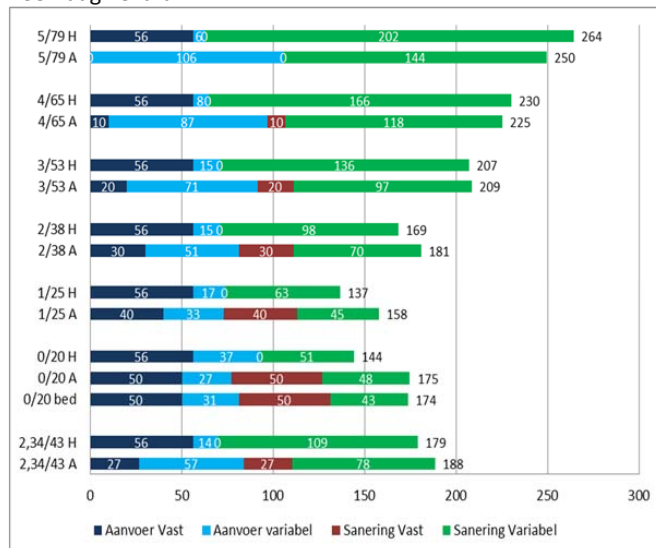
Hoog verbruik

Laag verbruik

Zeer laag verbruik

6.2.4.2 Effecten

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verbruikspatroon (% tov totaal aantal)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	4	10	3	4
2	3	8	3	3
3	3	9	3	3
4	3	9	3	4
4+	4	12	4	5

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Aandeel toekomstige waterfactuur t.o.v. gemiddelde equivalent gezinsinkomen (HBO 2012)			
	gemiddeld	hoog	Laag	zeer laag
1	0,7	0,8	0,5	0,4
2	0,8	1,2	0,6	0,5
3	1,0	1,5	0,8	0,6
4	1,2	1,8	0,8	0,6
4+	1,4	2,1	1,0	0,6

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Aandeel toekomstige waterfactuur t.o.v. gemiddelde van 10 20 en 30 deciel equivalent gezinsinkomen (HBO 2012)			
	gemiddeld	hoog	Laag	zeer laag
1	2,0	2,6	1,6	1,4
2	2,6	3,6	2,0	1,6
3	3,3	4,8	2,4	1,8
4	3,7	5,5	2,7	1,9
4+	4,3	6,5	3,0	1,8

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	% afname (groen) of toename (rood) van de waterfactuur tov huidige situatie			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	3	4	5	15
2	10	7	3	7
3	14	7	8	1
4	16	10	11	2
4+	18	10	13	22

Gezinsgrootte aantal gedomicilieerden	Verschil op jaarfactuur (€/jaar)			
	gemiddeld	hoog	laag	zeer laag
1	-8	-12	+9	+21
2	-34	-29	-6	+12
3	-63	-39	-24	+2
4	-84	-67	-37	-5
4+	-111	-82	-53	-59

6.2.4.3 Vaststellingen

Het voorstel voor de nieuwe tariefstructuur is voor het merendeel (87%) van de klanten die behoren de subdoelgroep te beschouwen als positief. Voor 13 % van de klanten die behoren tot de subdoelgroep kan het voorstel als negatief worden beschouwd.

Voor de alleenstaande klanten met een zeer laag verbruik is het negatief effect het grootste (15% stijging van de waterfactuur). Net zoals bij de groep van vrijstellingsgerechtigde klanten is de impact hiervan beperkt in te schatten. Een koppeling van de gesimuleerde jaarfactuur aan het gemiddelde equivalent gezinsinkomen (HBO, 2012) toont aan dat deze tussen de 0.4 en 2.1 % bedraagt van het gezinsinkomen. Bij een toetsing aan het gemiddelde van het 10, 20 en 30 deciel van het gemiddelde equivalent gezinsinkomen varieert dit van 1.4 tot 6.4%. In beide situaties is het % het grootste voor het 4+ gezinnen met een hoog verbruik waartoe 12% van de klanten uit de subdoelgroep behoren.

Abonnees die relatief de grootste stijging van de waterfactuur krijgen, betalen nog steeds het laagste percentage van het gezinsinkomen aan water.

Wanneer we de spreiding over de verschillende categorieën bekijken vallen de hogere % op voor de groep die een hoog verbruik heeft. De grafieken in bijlage II tonen dit eveneens aan. De verschillen ten opzichte van de totaliteit van abonnees zijn het grootste voor de situatie 'hoog' verbruik. Zo kent bv slechts 19 % van de alleenstaande klanten in Vlaanderen een hoog verbruik. Van de groep alleenstaande niet vrijstellingsgerechtigde klanten die een negatief advies krijgen op een vraag tot afsluiting wegens wanbetaling heeft 49% een hoog verbruik. Voor andere gezinsgrootten is het patroon hetzelfde. Kijken we naar de situatie 'zeer laag verbruik', dan stellen we een omgekeerd patroon vast. In vergelijking met de totaliteit van de klanten hebben veel minder klanten uit de subdoelgroep een zeer laag verbruik.

7 UITVOERING

De uitvoering van het voorgestelde beleid ligt in hoofdzaak in handen van de watermaatschappijen die instaan voor de aanrekening van de kosten verbonden aan het waterverbruik en de sanering van het afvalwater. VMM zal instaan voor de opvolging van het beleid alsook voor de invulling van de tariefregulering.

Een communicatie over de nieuwe integrale waterfactuur is zeker noodzakelijk en wordt gepland. Hierbij is er een rol voor de drinkwatermaatschappijen en kan ook gebruik gemaakt worden van de reeds bestaande informatiekanaalen die in het kader van de ontsluiting van het Algemeen Waterverkoopreglement en de sociale openbare dienstverplichtingen richting de doelgroep werden ingezet (Goed Geregeld = Geld Gespaard – www.vmm.be/waterloket). Deze communicatie werd in samenspraak met ervaringsdeskundigen, OCMW's en armoedeverenigingen opgesteld. In dit kader kan ook verwezen worden naar de actie uit het VAPA 2015-2019 rond heldere en duidelijke communicatie over water naar mensen in armoede (actiefiche 02-08-02).

Een communicatie naar de intermediaire organisaties (OCMW's, CAW's, armoedeverenigingen, etc) zal eveneens worden opgezet.

8 ADMINISTRATIEVE LASTEN

Met de voorgestelde regeling worden geen bijkomende administratieve lasten aan de doelgroep opgelegd.

De watermaatschappijen worden geacht de integrale waterfactuur autonoom op te stellen op basis van de voor hen beschikbare gegevens.

Voor het toekennen van de sociale correcties blijft het huidige systeem van automatische toekenning en toekenning op basis van geldige attesten in voege.

9 HANDHAVING

Behoudens de handhaving die in het drinkwaterdecreet voorzien is en geldt voor de watermaatschappijen, voorziet de voorliggende regelgeving niet in een handhaving t.a.v. de doelgroep.

Klanten die van mening zijn dat hun factuur niet correct werd opgesteld hebben vanuit het AWVR het recht om deze te laten herzien. Het bestaande kader uit het AWVR geldt hier.

10 EVALUATIE EN VERDERE OPVOLGING

Bij het invoeren van nieuwe/aangepaste regelgeving is het ook belangrijk dat in verdere opvolging en een evaluatie voorzien wordt. De impact van de voorgestelde regelgeving op de doelgroep zal worden opgevolgd bij de implementatie van het vooropstelde beleid.

In dit kader verwijzen we naar 2 acties uit het VAPA 2015-2019:

- Actiefiche 08_08_01: Opvolgen en evalueren van het Algemeen Waterverkoopreglement met aandacht voor mensen in armoede.

Het opzet van deze acties is het periodiek opvolgen van de doorwerking van het algemeen waterverkoopreglement, dus inclusief de sociale openbare dienstverplichten – de afsluitingregeling – de aanrekening, te gaan opvolgen. Concreet is het de bedoeling om via een klankbordgroep (VMM, Vlaamse ombudsdienst, Netwerk tegen Armoede, Steunpunt armoedebestrijding, Samenlevingsopbouw en VVSG) zicht te krijgen op implementatieknelpunten of andere problemen en hiervoor een haalbare oplossing te zoeken. Een eerste vergadering van deze klankbordgroep is voorzien na de publicatie van het jaarlijks VMM-rapport over de Statistieken Algemeen Waterverkoopreglement 2014.

- Actiefiche 08_08_03: Betaalbare waterfactuur ook voor mensen in armoede.

Deze actie beoogt de betaalbaarheid van de integrale waterfactuur te verzekeren voor alle groepen in de samenleving, ook voor mensen in armoede. Zowel de in de voorliggende regelgeving voorziene tariefstructuur als het sociale tarief (1/4 van geldende tarief) zullen in dit kader verder worden

geëvalueerd en worden getoetst aan de vooropgestelde criteria. De WaterRegulator start in 2015/2016 een verkennende studie naar mogelijke normen die gehanteerd kunnen worden om de betaalbaarheid van de waterfactuur in kaart te brengen.

Tijdens het VPAO van 26 juni 2015 werden reeds een aantal opmerkingen gemaakt die verdere opvolging krijgen. Het betreft:

- Het al dan niet ter beschikking hebben van alternatief water- hemelwater of grondwater – is een belangrijke factor. Cijfers over het gebruik van bv. hemelwater of over de verspreiding hemelwaterinstallaties bij de verschillende inkomensgroepen worden beschouwd als relevant. De VMM-studie ‘Ontwikkelen van een methode voor het kwantificeren van watergebruik door huishoudens’ heeft als doel het waterverbruik van de Vlaamse beter in kaart te brengen en bekijkt ook het gebruik van alternatief water. Een koppeling werd hier gemaakt met het project Water en Armoede van Samenlevingsopbouw Provincie Antwerpen (project gesubsidieerd door minister Schauvliege) waarbij er specifieke bevestigingen zullen gebeuren binnen de doelgroep.
- Het VPAO stelt dat een nieuw tariefbeleid gecombineerd moet worden met beleid inzake waterbesparende maatregelen, gericht op bepaalde prioritaire doelgroepen. Dit kan worden ondersteund en sluit aan bij het voorstel van tariefreguleringsmodel dat het mogelijk maakt om financiële middelen nodig voor het nemen van initiatieven m.b.t. duurzaam watergebruik op te nemen. Inhoudelijk sluit dit aan bij de recente beslissing tot het invoeren van de waterscan als sociale openbare dienstverplichting t.a.v. beschermde klanten. Uit de rapportering blijkt dat de waterscan erg weinig gekend is. Bijkomende initiatieven om deze breder bekend te maken bij de doelgroep worden voorzien. De opties om ook te werken naar andere doelgroepen, bv. LAC-klanten waar een afsluiting door een LAC wordt geweigerd, zal eveneens worden onderzocht. De wenselijkheden hiervoor zullen worden besproken met de klankbordgroep (zie VAPA –actie 08-08-01). Daarnaast zullen de opties voor een integratie van waterzuinigheid in de Vlaamse wooncode worden afgetoetst. Naast gedrag is de infrastructuur immers in belangrijke mate bepalend voor de verbruik.

11 CONSULTATIE

11.1 Interne consultatie binnen de Vlaamse overheid

De aandachtsambtenaar armoedebestrijding thema water werd betrokken bij de opmaak van deze armoedetoets.

11.2 Externe consultatie

Met betrekking tot de externe consultatie is van belang te benadrukken dat er rond de sociale dimensie van de openbare watervoorziening reeds verschillende initiatieven werden opgezet, door hetzij de Vlaamse overheid hetzij anderen, om de doelgroep te consulteren. Hierbij kan worden verwezen naar:

- De beleidsaanbevelingsrapporten van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
- Het SERV-rapport ' Sociale aspecten van het waterbeleid' (november,2012)
- De diverse adviezen van belangenverenigingen ontvangen in reactie op de consultatie van minister Schauvliege over de opties en standpunten voor het invoeren van een uniforme sociale correctie op de waterfactuur (voorjaar 2012).
- Het VPAO van 8 juni 2012 naar aanleiding van de sociale openbare dienstverplichtingen
- Het eindrapport van de 1ste fase van het project Water en Armoede van Samenlevingsopbouw Provincie Antwerpen waarbij de implementatie van de sociale openbare dienstverplichtingen werd geëvalueerd.

In de functie van de 1e principiële goedkeuring van het ontwerp van de decreet en besluit werd een VPAO georganiseerd op 26 juni 2015. De feedback van de armoedesector gaat in bijlage 1. De reactie van de Vlaamse Regering op deze nota vormt Bijlage 2.

In functie van de opmaak van deze armoedetoets werd met vertegenwoordigers van het Vlaams Netwerk tegen armoede, Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie en het Steunpunt tot bestrijding van armoede⁴ vergaderd op 8 augustus 2015 en 7 oktober 2015.

12 CONTACTINFORMATIE

Aandachtsambtenaar armoedebestrijding thema Water : Kris Van den Belt – k.vandenbelt@vmm.be

⁴ Gelet op de ervaring met en specifieke expertise rond water en armoede van het Steunpunt tot bestrijding van armoede werden zij betrokken bij deze armoedetoets.

BIJLAGEN

bijlage 1 Feedback armoedesector

netwerk
tegen
armoede

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

SAMENLEVINGSOPBOW
Antwerpen provincie

nieuwe tariefstructuur water 26 juni 2015

Eerste feedback op de plannen rond een nieuwe tariefstructuur water, vanwege het Netwerk tegen Armoede, Samenlevingsopbouw Antwerpen Provincie en het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, op vraag het kabinet van de Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Op vrijdag 19 juli 2015 kregen medewerkers van Samenlevingsopbouw, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en het Netwerk tegen Armoede een eerste zicht op de mogelijke nieuwe tariefstructuur voor drinkwater. Op vraag van het kabinet van de Vlaams minister formuleren we een eerste feedback op de voorliggende voorstellen.⁵

1. Vooreerst willen we de positieve evolutie benadrukken inzake de versterking van het sociale luik binnen het waterbeleid. De voorbije jaren is voorzien in betere drinkwaterstatistieken (inclusief de sociale aspecten), in een nieuw waterverkoopreglement, in een statuut van beschermde klant en vrijstellingen betreffende bepaalde kosten. In de voorliggende plannen is nu ook bijvoorbeeld voorzien in sociale tarieven. Tegelijk werden in 2013 meer dan 3.000 huishoudens afgesloten na LAC-advies, steeg de gemiddelde waterfactuur, en hebben een stijgend aantal huishoudens betalingsmoeilijkheden. Met volgende opmerkingen hebben we dan ook een verdere versterking van het sociale luik voor ogen en een effectieve uitoefening van een recht op voldoende en betaalbaar water voor iedereen.
2. Met de voorgelegde informatie is het moeilijk inschatten wat de mogelijke impact voor mensen in armoede zal zijn . Nochtans lijkt het mogelijk om hieromtrent meer gegevens te verzamelen, onder andere met behulp van:
 - de gegevens van de watermaatschappijen betreffende gemiddeld gebruik, met een opsplitsing per categorie van beschermde klant;
 - de verbruiksgegevens van de huishoudens met een dossier bij een LAC;
 - cijfers uit de EU-SILC-enquêtes;
 - data van sociale huisvestingsmaatschappijen.

⁵ Wij willen vooraf meegeven dat deze input niet kan worden gezien als een volwaardige armoedetoets. Een armoedetoets wordt opgemaakt onder verantwoordelijkheid van de bevoegde minister en diens administratie, en is het resultaat van een participatief proces waarbij zowel wetenschappelijke als ervaringskennis wordt meegenomen. We verwijzen hiervoor naar de omzendbrief VR2014/13.

Cijfers over het gebruik van hemelwater – of over de verspreiding van hemelwaterinstallaties bij de verschillende inkomensgroepen - zijn uiteraard ook erg relevant (maar de verzameling van deze gegevens zijn waarschijnlijk minder evident). Bijkomende informatieverzameling, op basis van bovenstaande gegevens, zouden ons moeten toelaten meer zicht te krijgen op het waterverbruik van mensen in armoede en dus ook op de mogelijke impact op hun waterfactuur⁶.

3. Algemeen lijkt het alsof door de nieuwe tariefstructuur de gemiddelde waterfactuur niet drastisch zal stijgen. Dit was de afgelopen jaren echter wel het geval. De invoering van een nieuwe tariefstructuur zou in elk geval een einde moeten maken aan deze stijging.
4. De omvorming van de bestaande sociale correcties tot een echt sociaal tarief is positief en in overeenstemming met eerdere aanbevelingen. Voor mensen die dit sociaal tarief ontvangen, zal dit ook een aanzienlijk verschil betekenen.

De dagelijkse praktijk en ruwe cijfers tonen echter aan dat de groep mensen die recht hebben op dit tarief slechts een fractie is van het aantal mensen met een inkomen onder de armoedegrens. Een uitbreiding van het aantal rechthebbenden dringt zich op, en we verwijzen hiervoor naar vroegere standpunten⁷. Belangrijk hierbij is om groepen te identificeren op basis van hoedanigheid (bijvoorbeeld leefloontrekkers, personen met een inkomensgarantie, ...) en op basis van inkomen. De toekenning moet zo veel mogelijk automatisch gebeuren.

Daarnaast zien wij ook enkele tekortkomingen, zoals het toekennen op basis van een momentopname op 1 januari (voor sociaal tarief energie zijn hier vier 'instapmomenten').

Het is dus belangrijk te voorzien in een evaluatie en uitbreiding van het systeem, met een bijhorende, concrete timing.

Daarnaast blijven wij benadrukken dat ook het gevoerde beleid ten aanzien van wanbetalingen (de voorgestelde afbetalingsplannen, het verloop van een LAC-zitting, ...) belangrijk is in het kader van bestrijding van water-armoede. Wij hopen dat de komende jaren blijvend wordt ingezet op evaluatie en bijsturing van deze LAC-werkingen⁸.

5. Het invoeren van een progressief tarief roept een aantal vragen op, die echter momenteel – op basis van de beschikbare informatie – niet kunnen worden beantwoord. Het al dan niet beschikken over hemelwater heeft een grote invloed op het gezinsverbruik, maar is een factor die mensen in armoede vaak niet zelf in de hand hebben, zeker huurders niet. Bovendien lijkt het gedragseffect van dergelijk tarief erg gering, om waterbesparing te promoten zijn andere instrumenten meer effectief. Elk nieuw tariefbeleid moet dan ook gecombineerd worden met een beleid inzake waterbesparende maatregelen, gericht op bepaalde prioritaire doelgroepen.

⁶ Wij verwijzen hiervoor ook naar de lopende MIRA-studie rond watergebruik bij huishoudens, die relevante informatie kan opleveren maar waar nu nog geen rekening mee kan gehouden worden

⁷ Zie o.a. http://www.netwerktegenarmoede.be/documents/150306_tarifiering.pdf en het tweejaarlijks Verslag 2008-2009 van het Steunpunt (http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Water_NL.pdf)

⁸ Met de toekenning van een projectsubsidie aan Samenlevingsopbouw Antwerpen Provincie maakt de minister het mogelijk om tot een code goede praktijk van de LAC-werking te komen. Ook met de watermaatschappijen zullen we werken aan een best practice. We hopen dat beleidsaanbevelingen die resulteren uit dit project blijvende opvolging krijgen

6. Hoeveel je factuur bedraagt zal sterk worden bepaald door het aantal gedomicilieerden. Per gedomicilieerde krijg je een bepaalde vrijstelling en kan je meer aan “laagtarief” verbruiken. We missen echter informatie over situaties – en eventuele perverse effecten - met inwoners die niet gedomicilieerd zijn (bv. kinderen in co-ouderschap of plaatsing) of wooneenheden waarop niemand is gedomicilieerd, maar wel effectief mensen wonen.
7. Interessant om te vermelden is ook de piste van een sociaal waterfonds. In het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat een dergelijk fonds waarmee kan tussengekomen worden bij betalingsmoeilijkheden en in kosten voor technische verbeteringen.

Tot slot kunnen vragen gesteld worden bij het invoeren van een vastrecht ter financiering van de waterafvoer. De vaste kosten voor aan- en afvoersystemen worden beter uit algemene middelen gefinancierd; wanneer elk gezin evenveel betaalt worden de lasten gelijk maar niet-sociaal .

bijlage 2 Feedback in nota VR naar aanleiding van Netwerk van juni

Armoedetoets tariefstructuur water en tariefregulering drinkwater

Gelet op de specifieke onderdelen in het dossier waarbij het systeem van (partieel) vrijstellings-gerechtigde klanten aangepast wordt tot een sociaal gecorrigeerd watertarief, werd over de aanpassingen aan het decreet en de voorstellen over de tariefstructuur en het sociaal gecorrigeerd watertarief, zoals afgesproken bij de opmaak van het VAPA, gestart met de uitvoering van een armoedetoets, conform Omzendbrief VR 2014/13. Gelet op het feit dat dit over dit dossier geen RIA gemaakt wordt, kan over de armoedetoets niet – zoals vooropgesteld in Omzendbrief VR 2014/13 – gerapporteerd worden in de RIA. Om die reden wordt de stand van zaken opgenomen in deze nota.

In uitvoering van de armoedetoets voor de nieuwe tariefstructuur water werd op 19 juli 2015 toelichting verschaft over de nieuwe tariefstructuur water en de sociale correcties die in het voorstel opgenomen zijn, aan het Netwerk tegen Armoede, Samenlevingsopbouw Antwerpen Provincie, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en de aandachts-ambtenaar voor het deelbeleidsdomein Leefmilieu en Natuur. Op 26 juni 2015 bezorgden Netwerk tegen Armoede, Samenlevingsopbouw Antwerpen Provincie en het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting een nota met feedback op deze voorstellen. Deze feedback gaat als bijlage 9. De acht punten uit de feedback nota worden hierna overlopen.

Om tegemoet te komen aan de opmerking aan de vertegenwoordigers van de armoedesector in de nota dat die input niet als een volwaardige armoedetoets beschouwd kan worden, wordt verduidelijkt dat ook de resultaten van eerder overleg en studiewerk meegenomen zijn bij het uitwerken van dit dossier. Tevens zal in de nabije toekomst nog verder overleg met de armoedesector gevoerd worden, minstens over de resultaten en concretisering van verdere acties bij de punten 2, 4 en 5 en over andere elementen die door de armoedesector ingebracht worden.

In **punt 1** geven de vertegenwoordigers van de armoedesector een korte evaluatie van het recent ontwikkelde sociaal luik binnen het waterbeleid. Ze zien een positieve evolutie de laatste jaren, maar beklemtonen ook dat ze vanuit hun praktijkervaring een blijvende nood tot versterking van het sociaal (water)beleid ervaren.

Punt 2 geeft aan dat het inschatten van de impact van het dossier met de voorgelegde informatie moeilijk is. Dit wordt erkend, doch alle beschikbare informatie werd meegenomen in de opmaak van het dossier. Er is op heden geen bruikbaar cijfermateriaal over het specifieke watergebruik van mensen in armoede. De nota bevat een aantal nuttige suggesties om hierrond bruikbaar cijfer-materiaal te genereren in de nabije toekomst.

De inschatting in **punt 3**, dat door de nieuwe tariefstructuur de gemiddelde waterfactuur niet drastisch zal stijgen, is correct. Daarnaast vraagt men een behoud en geen verdere stijging van de waterfactuur. Dat pleidooi ligt buiten de scope van dit dossier.

Punt 4 steunt de omvorming van de bestaande sociale correcties tot een sociaal gecorrigeerd water-tarief. Vervolgens wordt op basis van eerdere standpunten geargumenteed dat de doelgroep voor dit sociaal gecorrigeerd tarief uitgebreid zou moeten worden. Hiertoe wordt een aantal suggesties gedaan. Een evaluatie en desgevallend optimalisatie van de doelgroepen is niet voorzien in dit dossier maar zal uitgevoerd worden in uitvoering van het Vlaams actieplan armoedebestrijding dat op 3 juli 2015 door de Vlaamse Regering goedgekeurd werd (VR 2015 0307 DOC.0693). De vraag om het beleid ten aanzien van wanbetalingen aandacht te blijven geven, wordt gesteund en ook financieel ondersteund via een project.

In **punt 5** wordt aangegeven dat mensen in armoede vaak niet de mogelijkheden hebben om hemelwaterverbruik uit te breiden. Daarnaast wordt beklemtoond dat ook waterbesparende maatregelen nodig zijn. Wat de eerste vraag betref, zijn de grenzen van het waterverbruik aan het lage tarief zo gekozen dat het grootste deel van de verbruikers alleen aan dat tarief water zal afnemen, ook degenen die niet over de mogelijkheid beschikken om hemelwater te hergebruiken. Het pleidooi voor water-besparende maatregelen is positief, maar hiervoor zijn andere beleidsinstrumenten nodig dan in dit dossier uitgewerkt worden. Onder andere naar aanleiding van deze opmerking is in de bepalingen over het tariefplan aanvullend opgenomen dat daarin acties opgenomen moeten worden die duurzaam watergebruik bevorderen, waarbij rekening gehouden wordt met te onderscheiden specifieke doelgroepen van de drinkwatermaatschappij.

In **punt 6** wordt aangegeven dat het aantal gedomicilieerden sterk de waterfactuur zal bepalen. In tegenstelling tot wat de nota aangeeft, is het niet meer zo dat er een vrijstelling per gedomicilieerde gegeven wordt. Wel bepaalt het aantal gedomicilieerden, samen met het aantal wooneenheden in een pand, welke schijf aan het lage tarief aangerekend zal worden. De effecten van de nieuwe tarief-structuur voor inwoners die elders gedomicilieerd zijn, worden enigszins gemilderd door ook per wooneenheid, ook als er geen gedomicilieerden zijn of minder dan er effectief volledig of gedeeltelijk verblijven, een schijf van 30 m³ aan het lage tarief te voorzien. Daar staat tegenover dat in het pand waar de persoon in kwestie gedomicilieerd is, doch niet (voltijds) verblijft, er eveneens 30 m³ voor die persoon voorzien is.

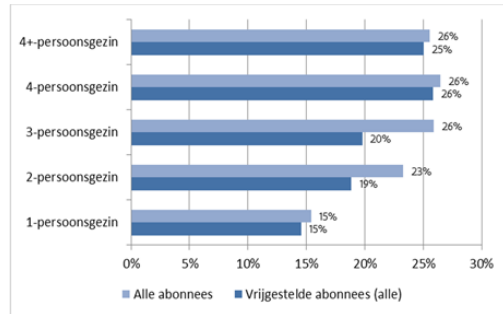
In **punt 7** wordt verwezen naar het sociaal waterfonds zoals dat in het Waalse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest uitgebouwd is. Voor betalingsmoeilijkheden zijn in het Vlaamse Gewest in het AWVR procedures uitgewerkt, waarover de drinkwatermaatschappijen jaarlijks moeten rapporteren en die in de komende jaren aan evaluatie onderworpen zullen worden. Wat technische verbeteringen betreft, zijn in het algemeen waterverkoopreglement bepalingen opgenomen over de waterscan. Ook die zullen de komende jaren geëvalueerd worden.

In **punt 8** wordt de invoering van een vastrecht voor waterafvoer en –zuivering in vraag gesteld. Hierbij moet verduidelijkt worden dat het aandeel van de vaste kosten in de watersector erg groot is en dat er voor gekozen is om een beperkt deel in vaste inkomsten te voorzien. Voor drinkwater is er geen financiering uit algemene middelen. Voor sanering wijzigt de financiering uit algemene middelen niet door dit dossier. Door de invoering van een (beperkt) vastrecht voor sanering zal een beperkt volume vaste inkomsten gegenereerd worden voor de gemeenten en het Vlaamse gewest. Door ook voor dat vastrecht het sociale watertarief toe te passen wordt eveneens in een sociale correctie voorzien.

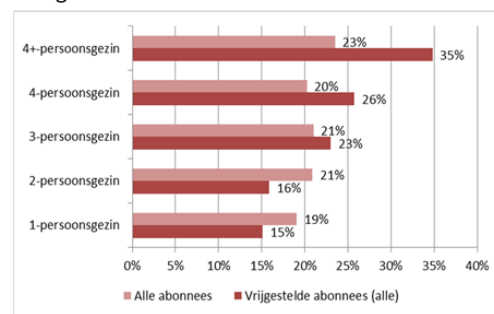
bijlage 3 Verbruiksprofielen

Vrijstellingsgerechtigde klanten - totaliteit

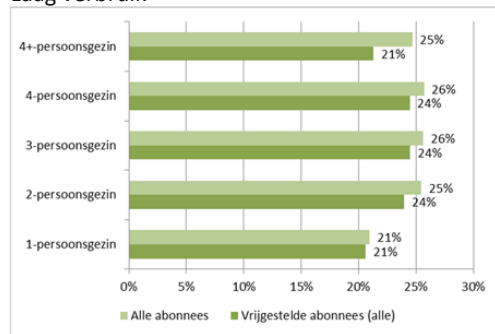
Gemiddeld verbruik

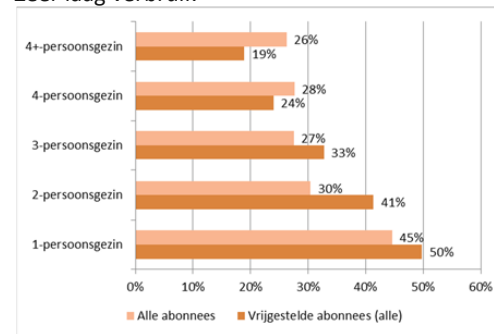
Hoog verbruik

Laag verbruik

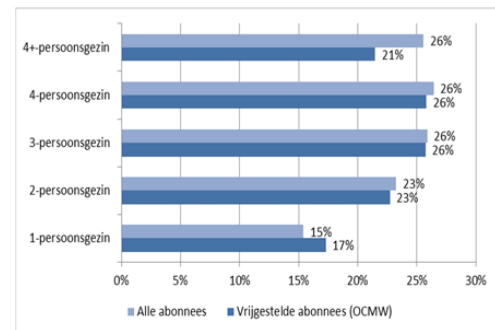

Zeer laag verbruik

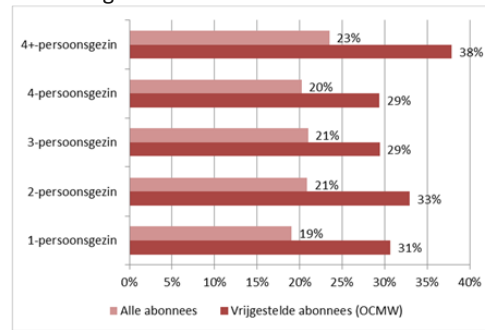

Rechthebbende op leefloon

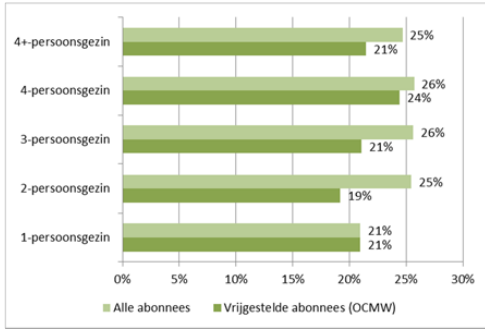
Gemiddeld verbruik

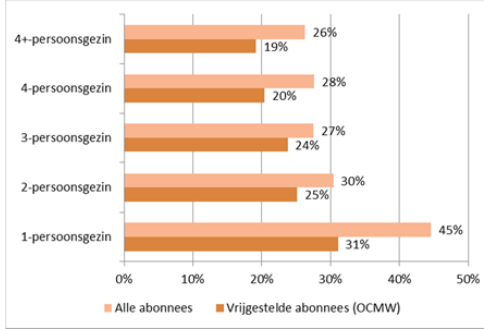
Hoog verbruik

Laag verbruik

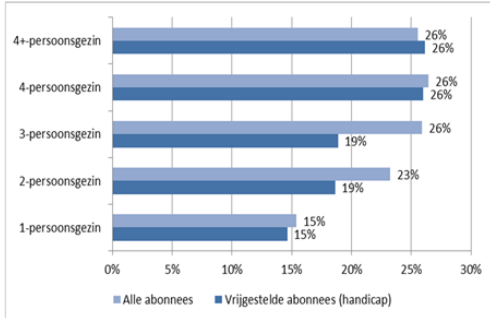

Zeer laag verbruik

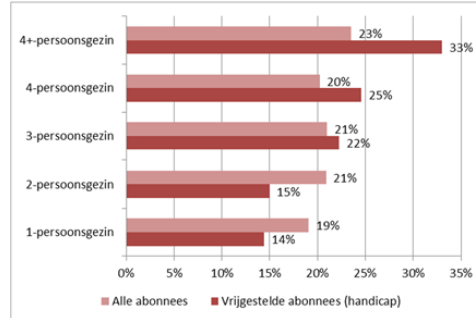

Rechthebbende op tegemoetkoming omwille van een handicap

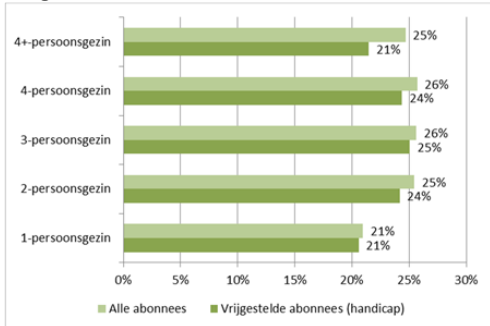
Gemiddeld verbruik

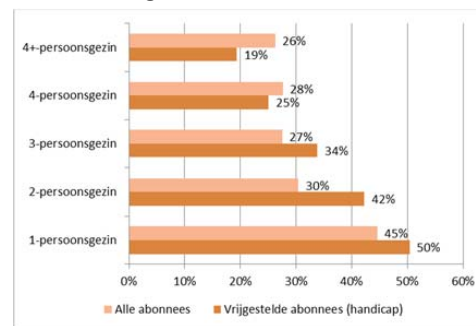
Hoog verbruik

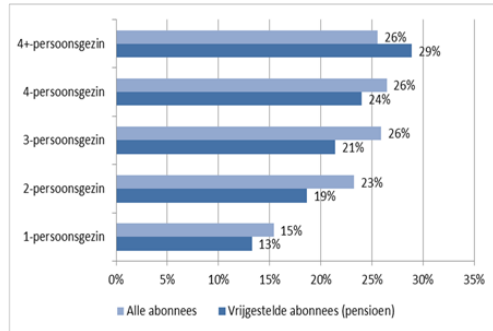
Laag verbruik

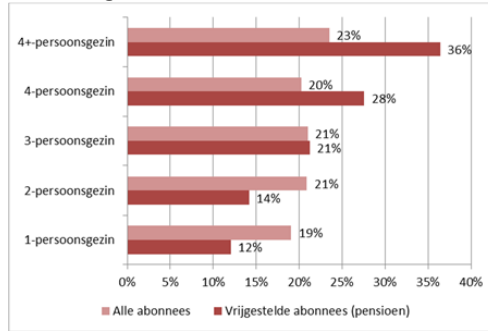
Zeer laag verbruik

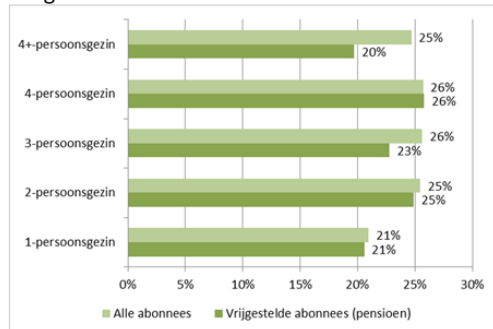
Gemiddeld verbruik

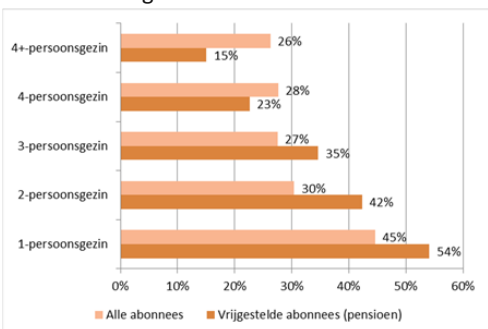
Hoog verbruik

Laag verbruik

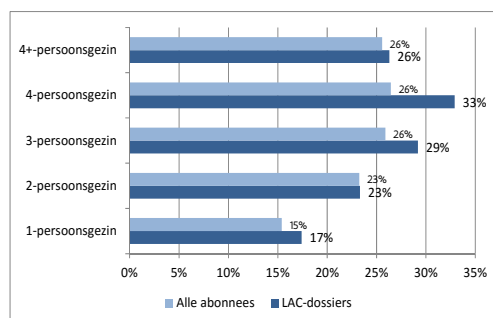

Zeer laag verbruik

Niet-vrijstellingsgerechtigde LAC- klanten die een negatief advies tot afsluiting ontvingen

Gemiddeld verbruik

Hoog verbruik

